

MEENS en Wereld

Nieuwjaarsbrief

De humanistische beweging in Nederland is ontstaan als een uiting van verontu- ding en vertouwen: verontu- ding over de chaotische wereld waarin wij leven, en vertouwen in de mogelijkheden die de mens niettemin ter beschikking staan.

Onze wereld is gespleten en ontwricht; gespleten door fanatieke overtuigingen en politieke machtsblokken, en ontwricht door tegen- stellingen: welvaart tegenover ellende, blank tegenover gekleurd; en tengevolge daarvan bedreigd door de vernietiging en getekend door de angst. Onder deze omstandigheden duikt de mens van vandaag nauwelijks meer in zijn toe- komst te geloven. Het tempo van de techniek jaagt hem voort zonder een moment van be- zinning over te laten; de veranderende samen- levingsgewoonten, moraal en maatschappelijke leving plaatst hem voor vragen van opvoeding, onzekerheid. Gepiaast in een vaak angstige- jagende wereld, veelal losgeslagen van traditie en verlies aan geesteloos vernak en te ver- waarden in innerlijke mogelijkheden.

Maar er is ook een andere kant. Dezelfde techniek die ons bedreigt, biedt ook ongekende mogelijkheden. Voor het eerst in de geschiede- nis liggen redelijke bestaanskansen voor ieder mens binnen het bereik. Ieders recht op deel- genootschap in de geestelijke en kulturele ver- worvenheden kon eerst nu zo algemeen en met zoveel nadruk gesteld worden. Nooit had de mens wereld of geen wereld" zulk een letterlijke betekenis. En wat de mens zelf be- treft: er is in hem niet alleen kleunbaarheid en kleinheid, maar ook verlangens naar gaafheid en gerechtigheid; er is in hem ook toewijding aan gezin en samenleving; er sluimert in hem ook kracht, die slechts bevestigd behoort te wor- den om weerstand te bieden aan de bedreigin- gen van de tijd en mee te werken aan een menswaardiger bestaan. Daarbij knoopt het hu- manisme aan. Het doet een beroep op het verlangen dat zich niet uiten kan en op de kracht die zich niet verwerkelijken kan, zon- der een geestelijke grondslag om op te bouwen.

Het humanisme is geen leer voor lieden die zich onledig houden met theoretische bespiege- lingen, maar een bron van bezieling voor prak- tische werkzaamheid, ook ten aanzien van de samenleving. Het doet geen keuze tussen de politieke machten, maar stelt aan alle politiek zijn eisen van vrijheid en gerechtigheid in on- verbrekelijke samenhang.

Het humanisme staat niet toe de gerechtig- heid te kopen ten koste van de vrijheid, en zal deze mededeling ook meer en meer het karakter van samenwerking in het belang van alle betrokken volken krijgen.

Ieder jaar weer richt het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond zich in zijn "Nieuwjaarsbrief" tot het Neder- landse volk, en in het bijzonder tot het buitenlandse volk. Deze brief buitenkerkelijke deel daarvan. Deze brief wil zijn uiting van de verontu- ding, die iedere mens moet vervullen, als hij het grote strijdsonel, dat "wereld" heet, aanschouwelijk beziet - doch eveneens uiting van het vertrouwen dat de humanist heeft in de mogelijkheden van de mens om eens de vele mogelijkheden te overwinnen. Op deze voorpagina en op pagina 3 drukken wij de "Nieuwjaars- brief" in zijn geheel af.

waarschijnlijk menselijke ontplooiing stelt. Bij alle ongelijkheid tussen individuen en groepen zijn zij toch in hun wezen juist als mensen verwant niet met schijnende tegenstellingen tussen en- en niet met schijnende tegenstellingen. Het daad en vrijheid naast wilkeut bestaat. Het wereld in zijn eerste levensbehoeften bevredig- end kan voorzien; en daarenboven dat ieder mens de mogelijkheid gegeven wordt om naar aanleg en vermogens deel te hebben aan de welvaart, en vrije zeggenschap uit te oefenen in de samenleving. Maar ook de toegang tot de geestelijke verworvenheden der mensheid behoort voor ieder open te staan, doordat on- derwijs, kunst en cultuur van hun eenvoudige- ste tot hun hoogste vormen al naar ieders gaven binnen het bereik van allen worden gebracht.

De eis van gerechtigheid in vrijheid betreft niet alleen enkelingen, maar ook groepen en volken. Daarmee wordt ook het vraagstuk der laagontwikkelde gebieden aan de orde ge- steld. Het is niet alleen een politiek en ekono- misch probleem, maar evenzeer een kwestie van menselijke verhoudingen. De bevolking van de laagontwikkelde gebieden moeten leren zien in hun eigen aard, cultuur en behoeften. Als het Westen waarlijk medewerken wil aan de verwerkelijking der gerechtigheid op we- reldsschaal zal het bereid moeten zijn daarvoor aanvaardbaar offertes te brengen; op de duur zal dit misschieten zelfs de enige weg naar een meer bewoonbare wereld blijken te zijn. Daardoor zal deze mededeling ook meer en meer het karakter van samenwerking in het belang van alle betrokken volken krijgen.

De Amsterdamse politie heeft het goed voor met de burgers: zij heeft overal in de stad borden geplaatst waarop zij iedereen, "Een veilig '56" wens. Het verkeersbordenrijtje op de pent suggesteert, dat de politie in de eerste plaats denkt aan de vele verkeers- ongelukken met dodelijke afloop, die ons allen verontu- ding, of zouden moeten ongevallen - meestal veroorzaakt door drankmisbruik, onvoldoende kennis van verkeersregels, de toenemende, zinnige haast der mensen en een verijsterend gebrek aan hoffelijkheid - tonen echter aan, dat die verontu- ding niet bepaald algemeen is. En zo gaan we het nieuwe jaar in met de schrikwekkende zekerheid, dat ondanks talloze waarschuwingen - van de politie, van stenger vromtssende rechtters, van de dagbladen - ook dit jaar weer honderden gezinnen rouw wacht, hun gebroeders door de moloch van het snelverkeer. Daartegen zullen geen ges- tigt getekende platen helpen. Dit klinkt pessimistisch, maar wie of wat onneemt ons deze sombere gedachten?

En hoe zal het dit jaar in het interna- tionale verkeer gaan? De hoopvolle klan- ken, die "Genève" vorig jaar wekten, zijn reeds lang verstomd. In het midden- oosten is de spanning vrijwel onhou- ding over ontwa- ning is nog niets te bespreken, het monsterlijke atoombom- geweld is nog niet aan banden gelegd. Overal groeiend wantrouwen, groeiende vrees. In Europa maken totalitaire schreeuwers steeds luider kabaal: "oud- strijders" in Duitsland, de nieuwbakken "demokraten" van Schneider in Saar- land, Poujade met zijn knokploegen. En wie denkt, dat die heren er zich iets van aan zouden trekken, als wij op alle hoe- ken der Europese straten borden plaats- ten, waarmee wij hen tot "Een veilig '56" maanden, die komt bedrogen uit. Welk respect nationaal-socialisten, fas- cisten of poujadisten hebben of zouden hebben voor de menselijke waardigheid, voor de eerlijke overtuiging van de an- der, ja voor zijn directe bestaan, dat hebben wij de afgelopen decennia vol- doende ervaren.

Nee, een opgewekt geluid te laten horen over het verkeer is niet mogelijk.

halve handenaarbeid, kan bekwa-
 zich er in schier ieder vak, be-
 met dit bovenstaande heb ik
 dat het voor een hnnnntant, die
 emigreert een groot voordeel zal
 zijn indien hij kans zlet zich,
 waar ook, in *een grote stad* te
 vestigen waar de meeste en beste
 mogelijkheden voor hem open
 staan.

En dan nog dit. Wij mensen wil-
 len vaak ons geluk zoeken langs
 de weg van de minste weerstand.
 Gaan we emigreren dan weten
 we, dat we plots weggerukt wor-
 den uit de kring van onze geest-
 verwanten en daar ginds vol-
 komen in ons hemd alleen komen
 te staan. Zelf weet ik nu hoe
 goed dit voor ieder van ons kan
 zijn, d.w.z. om helemaal in je
 eenige pal te staan voor het hu-
 manistische standpunt.

STREPHEN PONS

zich er in schier ieder vak, de-
halve handenarbeid, kan bekwa-

„Bij konfliktien tussen het kerkeleijc en burgerlijc gezag, tussende d'r kerk en de staat moet — en dat is op deze basis, dat met gemeenlijc grote persoonlijkke innerlijc zekereheid door rooms-katoliken soms dwars tegen de bestaande orde wordt gehandeld, waarbij, en dit is het belangrijkste, de rechten van niet-rooms-katolieke kerken niet worden geacht, zelfs niet worden gezien. Dat van niet-rooms-katolieke zijde deze pretenzie, ook al komt zij van de r.k. kerk, met bestislust moet worden teruggewezen, spreekt vanzelf.“

Het maandblad „Wending“ bevat in zijn oktoberaflevering een belangwekkende juridische beschouwing van mr J. van der Hoeven, getiteld: „De bestaansvraag van de rooms-katholieke kerk“. Handelende over de zaak der joodse pieginkinderen maakende Haartseme nuwelijc en

aanse staat Louisiana heeft de aartsbischoop van Nieuw-Orleans een protest gezonden tegen het uitslaan van negerpriesters in bepaalde parochies. Deze katoeliken hebben een komitee opgericht van bewoners der dorpen aan de oever van de Mississippi en Zuiden van Nieuw-Orleans, nadat aartsbischoop Rummel de kerkdiensten in result Bent had geschorst omdat de parochianen aldaar hadden geweigerd een door een negerpriester opgedragen mis bij te wonen. Een van de leiders der beweging tegen het opheffen van de rassenscheiding verklaarde: „De aartsbischoop wil ons dwingen te handelen tegen de beginselen, waarheen wij zijn grootgebracht en de Komenaar waar in gelooven.”

„Ik ontken niet dat de Komenaar over deze „begin-“

et maandblad „Wending“

staat of reeds worstelt om vrij in zelfstandig te worden, aldus "Trouw".

The Family of Man

In de werken van vele dichters, denkers en mystici zijn zinsneden te vinden die van een diep doorvoelde menselijke getuigen en die ringen iets uitlegt, en een foto van studenten zijn toehoorders met allerlei magische bezwe- die in een overvolle kollegezaal gespannen naar de hoogleraar luisteren.

Kinderen spelen en dansen in Amerika, Rus- land, Israël, Roemenië, Duitsland en Spanje op dezelfde wijze als in Engeland, China, Bolivia, Frankrijk en Midden-Afrika. Angst en honger zijn in Korea, Duitsland en India al even erg als in Zuid-Afrika, Griekenland en de Ver- enigde Staten. Maar evenzeer dooimt men overal van een blijde en betere toekomst: in Kasmitr en in Mexico, in Columbia en in Tsjecho-Slowakije, in Joego-Slavië en in Ame- rika. Tussen de foto's die door zijn spreken opgenomen, ontleend aan de literatuur en de godsdiensten der verschillende volken.

Biezonder aangrijpend is een geheel zwarte bladzijde, waarop alleen de spreuk van So- phocles is afgedrukt: „Wie is de moordenaar, wie is het slachtoffer? Sprek!“ Op de tegen- over liggende pagina zien we de foto van een gesneuveld soldaat.

Maar wat zal ik verder nog opnoemen? Ik zou aan de gang blijven. Zonder een bepaald systeem te volgen, bieden de vijfthonderd drie arbeidingen ons een oversteigende rijkdom in het Nederlandse volksbestaan. Zij vertegen- woordigt een nieuw zelfbewustzijn in de buiten- heid tot samenwerking en respect voor de an- dersdenkende, een positieve faktor is gebie- rechthgheid in het gedng is, en haar bereid- nen, met haar strijdbaarheid als de gelijkg- elgen gemeenschapsleven en haar eigen orga- trum van bezinning en bezelling, met haar van een humanistische beweging als cen- ok in dit opzicht is alleen al het bestaan

Ruin vijfthonderd foto's die het menselijke geslacht onder velelei omstandigheden uit- beelden. Liefde, huweljk, barmhertg, geboor- te, opvoeding, kinderspel, arbeid, vermaak, wan- hoop, vreugde, vinden we op de foto's die ons de mensen tonen uit acht en zestig verschillen- de landen.

We zien het lieddesspel van mensen uit Ame- rika, Frankrijk en Nieuw Guinea, naast dat van mensen uit Engeland en Italië. Een bruilofs- foto uit Tsjecho-Slowakije staat vlak naast hu- weljkfoto's uit India en Mexico. De mach- nale arbeid in een uiterst modern industrieel bedrijf en het zwoegen van primitieve landbou- wens zijn op één bladzijde afgebeeld.

Evenzo zijn op één bladzijde samengebracht de foto van een Afrikaanse medicijnman die samensteller voor de mens die groie liefde van de een dokument, waarin de groie liefde van de samensteller voor de mens die groie liefde van de

Vervolg: Nieuwjaarsbrief

Hiermee wordt tegelijk gezinspeeld op de mogelijkheid tot vermindering van wantrouwen en haat, en de daaruit voortvloeiende oorlogs- dreiging. Bewapening en koude oorlog beheer- sen de wereld sinds 1945. Steeds meer naties worden in de politiek der wereldmachten be- trokken. De ontwapening van Duitsland, eens gepropageerd als middel tot genezing van het duitse volk, is in het Oosten en ook in het Westen overgegaan in herbewapening. Welk vooruitzicht kan onder die omstandigheden ge- die oprecht geloofd hebben in de na-oorlogse droom van werkelijk verenigde naties? Het humanisme beschikt niet over een formule die het mogelijk zou maken op eenmaal een einde te maken aan de wanhoop die tallozen bevan- gen heeft. Maar het kan misschlen de krachten wekken, waardoor op den duur de talloze tegen- stellingen over de hele wereld één voor één worden opgelost. Daarmee alleen wordt de weg gebaad voor die ene wereld die tegelijk de enig mogelijke is.

Het humanisme belichaamt de gedachte van hardnekkige, opbouwende toewijding op ieder gebied van het leven. Het stelt daarbij in het middelpunt de vernieuwing van de mens door hem los te rukken uit de sleur, door hem te wekken uit de berus- ting, door hem op te roepen tot warach- tig mens zijn. Tot hem, en in het biezon- der tot de mens die in de godsdienst zijn houvast niet meer vinden kan, richt het zijn oproep: niet als wanhoopskreet, maar als getuigenis.

Het humanisme ziet die mens als een we- zen, dat aangewezen is op zijn menselijke vermogens. Hij is gekenmerkt door een men- seljk beginsel, dat in hem werkt en hem dwingt zijn houding te bepalen omtrent waar en on- waar, goed en slecht, mooi en lelijk. Het eer- bidt hem, niet om zijn tekorten maar met ernst maakt met zijn mens-zijn in de praktijk van het leven. Het is geen dogma, maar uit- gangspunt, een grondslag van verstandhouding tussen hen, die zonder uit te gaan van wan- vaarden voor een menswaardig leven. Het be- kerkleer, hun verantwoordelijkheid willen aan- loze strijd om het bestaan, maar ook als een samenleven in verbondenheid tussen wezens die in de grond op elkaar aangewezen zijn.

Deze verbondenheid is het ook die de ogen geopend heeft voor de vragen en moeilijkheden waarmee ook de niet godsdienstige mens als ieder ander te maken heeft, en waarmee hij op zijn wijze klaar moet komen. Hij worstelt met problemen van opvoeding en gezin, van huweljk en levensstijl, van leed en tegenslag, van leven en dood. Hij moet zijn weg vinden in zijn mogelijkheden en zijn tekortkomingen, zijn vreugde en zijn verdriet, zijn voorspoed en zijn eenzaamheid. Zijn eenzaamheid vooral, want hoe onuitsprekkelijk eenzaam en verlaten kan de moderne mens zijn. Juist daarom wil de humanist naast hem staan: niet als een be-

Het moderne humanisme leeft niet van- uit de optimistische verwachting, dat de mens eigenlijk alleen maar braaf en goed zou blijken te zijn. Het weet van zijn klein- heid en zijn tekortkomingen, zijn zelfzucht en zijn laagheid. Maar het geeft ook uit- drukking aan het vertrouwen, dat steeds weer de krachten der menselijkheid kun- nen doorbreken en het schijnbaar onmoge- lijke mogelijk maken.

Daardoor vermag het duizenden, ja tienduizenden, en meer misschlen te bezelen tot een meer dan gewone toewijding en tot een over- tuing die zich gelden doet op alle gebieden van het leven. En het stelt een ieder die zich daarmee verwant voelt de vraag of hij het ver- antwoord acht atzijdig te blijven, waar een historisch taak te vervullen valt, en anderen te laten plaatsen voor een zaak die allen aan- gaat.

Lezingen via de VARA
Toespraken, in de Vara-rubriek „Gees- telijk leven“, van 9.45-10.00:
8 Januari: „De houding van de klassieke oudheid tegenover het leed“, door prof. dr D. Loenen;
15 Januari: „Roepstem van hart tot hart“, door dr J. C. Brandt Cor- stius;
22 Januari: „Humanisme en volksont- wikkeling“ door C. Cabout.

Toegang tot de bijbel versperd?

mozaïsche leer gekregen. Het Christendom heeft derhalve de monotheïstische godsovertuiging over de omweg van de joodse godsdienst uit dezelfde oudere bronnen als het jodendom zelf.

De joodse leer is dus evenmin de oorspronkelijke bron, wel de verbindende schakel tusschen veel oudere religies en de christelijke leerstellingen geweest. Geen van beide kan aanspraak maken op het „oktrooirecht“. En toch ligt hier mijns inziens de klem. De Christenen deklarereren—en degraderen—in hun leer de Joden tot louter voorlopers van hun eigen „ware godsdienst“, voorlopers die hun taak niet eens zouden hebben begrepen en aldus hun plicht zouden hebben verzaakt met als uiterste de kruisiging kwam brengen“. En de Joden accepteren uiteraard nooit ofte nimmer deze interpretatie van de waarde, zo niet de telijke oogen de geringere waarde, in christ-onwaarde — van hun geloofsleer.

In joodse ogen daarentegen zijn de Christenen overweldigers die de volle laag der minachting verdienen, die hunzelf als slechts voorlopers door hen wordt toegemeten, te meer daer er met het groeien van de kerkelijke een oud synagoge uitgaat of die het kerkhof ik ook de bezoken voortname steer welke van de oorsprong en basis van vormden. Vaak mis die er reeds aan waren voorafgegaan en die er weinig van de kulturen en beschavingen terug vint in het Oude Testament een beetje welgevallig moeten zijn geweest.

Ik vind in het Oude Testament een beetje welgevallig moeten zijn geweest. een uitgemaaakte zaak — Jahve allemaal uiterst of van A en B tegen B en C gaat die — blijikbaar reeksen oorlogen en bloedbaden van A tegen B lijk“, wanneer het bijvoorbeld om de eindelooze wikkend kan zijn, soms gruwelijk „godslaster-

bestaan. Hier ligt misschien wel de wortel van alle animositeit over en weer. Animositeit aan joodse kant wegens de annexatie, waarbij het feit wordt verwaarloosd dat elke godsdienst aanneemt, zoals ook in de wijdbegrepte of in welke tak van wetenschap en kunst ook een nieuwe vorm nooit uit de lucht is komen vallen. Animositeit aan christelijke kant vanwege de niet door gesneden navelstreng, te sterker hier de irritatie, omdat niet de anderen, maar de Christenen zelf dit hadden moeten doen.

Bestaan. Hier ligt misschien wel de wortel van alle animositeit over en weer. Animositeit aan joodse kant wegens de annexatie, waarbij het feit wordt verwaarloosd dat elke godsdienst aanneemt, zoals ook in de wijdbegrepte of in welke tak van wetenschap en kunst ook een nieuwe vorm nooit uit de lucht is komen vallen. Animositeit aan christelijke kant vanwege de niet door gesneden navelstreng, te sterker hier de irritatie, omdat niet de anderen, maar de Christenen zelf dit hadden moeten doen.

Bovendien is veel van de inhoud op meer wijzen te verklaren, te meer daar de talloze mede- werkers elkander op zijn heftigst tegenspreken zonder dat ergens uit blijkt, dat zulks in de bedoeeling heeft gelegen, iets dat juist het ge- heel zo levendig maakt. Uit voortingengemeenheid de bijbel niet te lezen — vaak een atweergebaar in het beginstadium van buitenkerkelijkheid — in fette een verlikking van wrevel of onvast- heid, is dan ook een zich moedwillig afsluiten van een zeer indrukwekkend en bovendien hoogst interessant voortbrengsel van 's mensen geest.

Estetisch „geloof“ ik aan de inhoud van de bijbel, zoals ik aan de oude versie van de Oertraut of aan het Gilgamesjpos geloof. De tekst vind ik soms verkwikkend, zoals een Chinese, oud-Indische of Perzische tekst ver-

Nooit werd een zoon met zoveel vreugd ontvangen als d'eersteling van 't eerste menschenpaar. Nog staat het zweet der weeten onder Eyd's haar. Nog ligt ze roerloos met vervaalde wangen.

maar in de bedding van haar armen stroomt het leven. — Nu is herinnering aan Eden's hof geen pijn — Van d'eerste kinderlach mag zij de hoedster zijn. De uitgedreev'ne wordt een nieuwe naam gegeven:

De moeder wordt zij van geboren zielen, Gekromden die op ruijge akker staan en zwegend naar het woek'rend onkruid knielen.

Dit hard bestel doet Kain d'arde vloeken en 't zonvuur, dat het merg uit al zijn wervels brandt. — Maar Abel weidt zijn lammen in een grazig land — In d'avond gaan ze bet de Eeuw'ge zoeken

en heffen 't offer naar de reukaltaren tot Hem, Die van de ziel de roersels ziet. Maar 't revollierend hart behaagt Hem niet. Dan keert zich Kain af. Zijn wrokkig ommewaren

KAIN EN ABEL

verheft zich tegen Goddelijk vermanen. Hij gaat zijn broeder na. Hij staat hem dood. Een gaspolf stort het tappende rood en Eva schreit haar eerste bittere tranen.

God zoekt de moordeenaar gehurt in vrezem; „Ik heb de dood aan Abel's lijf gezien nu zal 'k voor ieder die mij vindt misschen een weerloos offerdier, een wolfsproot wezen.“

Een vader merkt Zijn maaksel met een teken: „Ik heb uw leven in Mijn hand gesteld. Sta op. De dag genaakt. Ga in het veld en laat Uw spade weer de harde aardkorst breken.“

— 't Berouwvol hart kan slechts door arbeid roemen. In Kain's woonstee krijt het eerste kind. Een zoon! Een nieuw geboorne! Kain zint

en peinst. Een beeld komt in hem doemen... „Nee-Abel — broeder-nee — naar jou kan 'k hem niet noemen.“

HENK FEDDER

Kerk staat buiten verkiezingen

FRANSE BISSCHOPPEN:

„Het Rotterdamseh Parool” publiceerd op 9 december het volgende bericht van zijn Parijse korrespondent:

Kardinaal Gerhier heeft in Lyon een rede ge-eisen. Dat zou trouwens nogal moeilijk zijn in een land dat tenslotte in grote meerderheid wel katholiek is maar niet in meerderheid MRP. In „L'Express”, het blad van Mëndès-France, gaat Mauriac, de bekende katholieke schrijver die ook als politieke journalist een zeer grote bekendheid en autoriteit bezit, nog een stap verder. Hij haalt de uitspraak aan van de bisschop van Chartres die gezegd heeft: de nieuwe christenheid zal niet meer gewijd en klerikaal zijn, maar profaan en wereldlijk, d.w.z. dat de instituten zich niet meer bezig zullen houden met het kerkelijke geloof en de religieuze waarden, maar met het propageren van de werkelijke menselijke waarden. Mauriac roept de katholieken op, het republi-keinse front van Mëndès-France en Guy Mollet te steunen en de vernieuwing van Frankrijk mogelijk te maken. Dit is zegt hij, een werke-lijk katholieke houding.”

Nog duidelijker is het communiqué dat het sekretariaat van het gehele Franse episkopaat heeft uitgegeven. Om de onafhankelijkheid van de kerk vast te stellen en haar buiten de poli-tieke strijd te houden herinnert de vergadering van kardinalen en aartsbisschoppen van Frank-rijk er aan, dat de kandidaten voor de verkie-zingen niet het recht hebben zich te presenteren onder het etiket van katholieke kandidaten. Ook mogen zij geen gewag maken van het feit, dat zij lid zijn van een katholieke organisatie. De verklaring van kardinaal Gerhier en het com-muniqué hebben niet het recht te presenteren zingen niet het recht te presenteren.

Uit hoofde van dit alles was het, dat ik mij niet een zekere schroom, om niet te zeg-gen met onbehangen, voornam naar de gedichten van Henk Fedder te luisteren, die door Annie Schutema voor de radio zouden worden voor-ge-dragen, en wel, omdat ze als „Bijbelse Ge-dichten” waren aangekondigd. Ik moet beken-nen, dat ik van niets zo een afgrijzen heb, als van het patetische dat nagenoeg alles aankleeft — en dit volmaakt ten onrechte — wat ook maar in de eerste vertie naar „bijbels” zweemt. En ook huilt ik evenzeer van de patetiek met omgekeerd voortekenen, de leutigheid, de jofiale toon van „kom, we zijn allemaal mensen onder mekaar”, die vooral in Amerika aan bod is, maar die gematigd, immers nageaapt — ook hier wel eens de ether verpest.

En dan, bijbelse onderwerpen schijnen door-gaans niet veel anders dan drenzertigheid of gekunstelde verbolgenheid bij verklaring te kunnen oproepen, benevens femailarij en een inleiding die een beroep op de rede doet om te sluiten met een uiterst onlogische roep om ge-nade. Het is me trouwens een raadsel hoe een gelovig mens, voor zijn geloof notabene, een beroep op het verstand wil doen en zijn gods-bewijzen (bewijzen nog wel!) bij de wetenschap zoekt te halen. Is het niet zonneklaar, dat wat we weten niet meer te geloven valt? Is het niet zo, dat op de dag dat de wetenschap met een aantoonbare God zou komen, alle kerk op-houdt te bestaan? Is er dan in de laatste tijd zoveel twijfel in de gelovigen gevaaren, dat hun autoriteiten alle hoop op het bewijs hebben gesteld, dus zichzelf en hun lering feitelijk als geloof hebben opgegeven?

Er is slechts: ik weet of ik geloof. En dit weten is hier strikt wetenschappelijk bedoeld, niet mytisch, noch mytisch, noch uit boven-natuurlijke inspraak, maar uit natuurlijke er-varing. Het geloof valt buiten het weten, al wordt er veel met een „innerlijk weten” ge-geen betekenis zachtmoedig tegenover een Abel zalig zijn de zachtmoedigen. Maar het heeft dan welke hardvochtige donderde ook. Ja, begint te zijn en niet ten goede bijdraagt geeft uiting aan een geest die van onze tijd in de openbaarheid en binnenskamers. Het het gerecht in het klein, hetgeen wil zeggen: menschen voor het gerecht in het groot en voor we ons wensen in de omgang van menschen met zelfke natuur is geboren. Het is de toon die rijk inzicht in de veelzijdig besmaarde men-sappigheid! — straalt er van uit die uit liede-J. C. Bouché (Den Haag) verscheen. In korte, Daarom begroeten wij met vreugde het boekje de eerlijke overtuiging, die „de ander” bezit. verguizing voortspuiten uit wanbegrip omtrent paganda, oneerlijke bestrijding en soms zelfs delijk constateren, dat verkeerd gericht pro-ons altijd bijzonder welkom. Men kan herhaal-ken voor belangrijke geestelijke stromingen, is Alle lektuur, die tracht meer begrip te wek-

Henk Fedders vers nu ademt een geest van mildheid waaraan de tijden waarin Genesis werd neergeschreven nog niet toe waren, zie de betreffende bijbelse tekst. Zijn gedicht is een voorbeeld van grootachtigheid die stelling menige prediking in begrip en deer-nis overtreft. Het vers getuigt van een inlevings-zaam, hartverheffende uitsonderingen zijn. salom, zeer zinnig verbeelde omkomen van Ab-jonatan, evenals het treurgezag om het ellen-klaagheid van David over de dood van Saul en Testament met zijn steeds verbolgen God, waar-in zowel het Hooglied van Salomo als het de toonaard van nagenoeg het gehele Oude heeft gezet. Snijdend, strliemend, meedogenloos, waarin de gewijde schrijft deze broedermoord-aanker. Velen zullen ook de toonaard kennen u uit de bijbel wel bekend zijn en in de litera-tuur ligt ze met het woord „kainsteken” ver-schiedenis van deze broers zal de meesten van u uit de bijbel wel bekend zijn en in de litera-tuur ligt ze met het woord „kainsteken” ver-spreken. Het gedicht heel „Kain en Abel”. De ge-vers wil ik iets zeggen en het dan zelf laten de titel „Epiische Gestalten”. Slechts over één zeer treffend voorbeeld onder de samenatten-van de verzen die Annie Schutema ook, en op Patmos, Adam, Eva, Mozes of Ruth, titels Niet eens over zijn Simson, Hagar, Johannes uitingswijzen — wil ik het hier niet hebben. toneelstukken, verzetsverzen en nog vele andere instellingen van deze verzen lusterde. Over Henk U kunt zich dus wel indenken, dat ik uiterst meest helen. schermd, dat ronduit „zelfgekwekte zekerheid”

Tot welk doel zijn wij op aarde? Alle lektuur, die tracht meer begrip te wek-ken voor belangrijke geestelijke stromingen, is ons altijd bijzonder welkom. Men kan herhaal-delijk constateren, dat verkeerd gericht pro-paganda, oneerlijke bestrijding en soms zelfs verguizing voortspuiten uit wanbegrip omtrent de eerlijke overtuiging, die „de ander” bezit. Daarom begroeten wij met vreugde het boekje de eerlijke overtuiging, die „de ander” bezit. J. C. Bouché (Den Haag) verscheen. In korte, veelal heider geformuleerde hoofdstukken ver-klaren dr Kwee Swan Liat de betekenis van het konfusionisme, J. Kruijsheer die van het hindoeïsme, Saswita het boedisme, mr dr M. D. H. Prins het humanisme. Het boekje op de kennelijk zijn lezers aansporen dieper op de stof in te gaan; als dit doel wordt bereikt, zul-len zeker de auteurs tevreden zijn.

Tot welk doel zijn wij op aarde?

Het bestuur raadt een ieder, die te zijner tijd in-woner van het complex wil worden, aan niet reeds thans hietover aan het sekretariaat te schrijven. Men wachtte rustig af, totdat nadere gegevens be-kend zijn. Wel moge er nog eens op gewezen wor-den, dat het hoogst noodzakelijk is, dat de A. H. Gerhardstichting de beschikking krijgt over veel geld om straks speciale wensen ten aanzien van in-richting en exploitatie te kunnen vervullen. Indien u nog geen kontribuant van de stichting bent, neemt u dan het besluit het vandaag te worden! Het sekretariaat van de Stichting is ge-vestigd in Amsterdam, Oranje Nassaulaan 50 hs, poststro 557501, t.n.v. de A. H. Gerhardstichting te Utrecht.

1) Monotisme: geloof aan één God.

A. H. Gerhardstichting

N a vele jaren van voorbereiding zijn de plannen voor het bouwen van een modern woon-complex voor bejaarden in een meer gevorderd stadium gekomen. Tot onze vreugde heeft de gemeente Amsterdam namelijk besloten aan de Stichting Nederlandse Centrale voor de Huisvesting van Bejaarden een krediet te verlenen van f 3.008.000.—. Ook de Rijks-bureaus Van Tijen en Maaskant de plannen voor het complex gereed hebben, zal binnen niet te lange tijd begonnen kunnen worden met het bouwen van deze prachtige woongelegenheden voor bejaarden, die in Tijnstad-Slootermeer aan de Slootermeerlaan zullen vertiijen. Naast 24 woningen voor bejaarden zal er een verzorgingshuis komen, dat plaats aan 28 echparen en 179 alleenstaanden biedt. Het complex wordt, compleet ingericht, in huur gegeven aan de A. H. Gerhardstichting, die het zal exploiteren.

TIL BRUGMAN

lijke, het wezenlijke, dat wat ontvoert. rakt is de inhoud, de strekking, het mense-diensten van het gedicht nappunzen. Wat ons Ik ga hier dan ook niet de technische ver-moedigheid zin. Een diepe zin. te zijn. Wel tegenover een Kain heeft zacht-

„De toekomst in Uw handen”

In Nederland zijn enkele fotografen van zeer bijzondere bekwaamheid en artistieke kwa- liteiten. Een van hen is Cas Oorthuys. In het boek „De toekomst in uw handen”, (uitgave W. Gaade, Delft, dat in samenwerking met de Library of Peace te Oslo wordt uitgegeven en daardoor in alle moderne talen vrijwel gelijk- tijdig verschijnt, prijs f 12.90) wordt een groot aantal prachtige foto's van Oorthuys gepubli- ceerd, die de tekst van A. den Doollaard tref- fend begeleiden.

In deze tekst is Den Doollaard op zijn best. „Mens zijn is een wonder op aarde. Want van alle levende wezens heeft alleen de mens vermoocht, om de aarde te veranderen en de natuur te beheersen met de kracht van zijn schepende wil. Alijd heeft de mens het goede gewoont en het kwaad tegelijk. Alijd streed kwaad met goed; nimmer heeft het gansen kwaad der wereld de goedheid kunnen vernietigen. Maar vandaag, als een waanzin- nig geworden Kain zijn broeder Abel verslaat, dan treft zijn maker de gansen mensheid. De atoombomkracht, die de scheppingskracht zelf is, kan slechts gebruikt worden ten goede of ten kwaade. Beide tegelijk is onmogelijk. Dat is de verschrikkelijke keus, die wij ditmaal, voor het eerst sinds de aarde bestaat, niet kunnen af- schuiven op de mensheid van morgen. De atoombomkracht is een weegschaal, waarin de mensheid van vandaag gewogen wordt... Van-

„Fundamenta”

De naam van de redakteur, prof. H. Wa- ges uit de serie „Fundamenta”, dat de boek- genoot, staat er borg voor, dat de boek- kennis van de antieke grondslagen onzer be- roeping, van Groningen schreef over: „Homerus, vier kanten van zijn persoonlijk- heid” en de betroude Utrechtse taalgeleerde prof. Gerlach Royen over: „Latijn en Grieks. Uit de Griekse oudheid stamt het gezegde, dat de goden de mensen niets geven dan niet met grote inspanning verworven moet worden door de stervelingen. Deze diepzinnige waar- heid, die dus zegt, dat alleen inspanning tot werkelijk „bezit” leidt, wordt wel bijzonder dikwijls met voeten getreden tegenwoordig, waar alles makkelijk wordt gemaakt.

De gymnasist of de lyceest die enkele jaren zweegt op het vertalen van Homerus zal be- loond worden en zal van Homerus blijven hou- den. Hij zal de onvergankelijke schoonheid blijvend in zijn leven opnemen. Maar zij die niet het voorrecht hebben of hebben gehad van een klassieke opvoeding moeten zich behelpen met vertalingen en voor hen in de eerste plaats geeft Van Groningen's boekje een achtergrond, een steun, een verzicht, een overzicht bij de lectuur. Het zijn de woorden van een bewonde- raar van Homerus en van een degelijk kenner van de gedachten en van de problemen die zich voordoen. Maar ook hij die zo gelukkig is de tekst in het Grieks nog te kunnen lezen zal veel aan dit boekje hebben en voor degenen, die bepaald van grote betekenis. Het is een be- schied, kundige en vooral zich niet opdrin- gende gids.

Overstijpend veel interessante taalkundige informatie geeft prof. Gerlach Royen in zijn boekje. Het komt mij voor, dat het de belang- stelling van de emmentale linguist, ver- bluft over de ontzaglijk grote invloed van het blut sluit men, na de lectuur, het boekje; ver- zaken leert van de eminente linguist. Ver- Gerlach Royen's kennis der verschillende talen en verwerkt door de droge humor van de eerste hoofdstuk „Langs een omweg”, hande- lende over het woord *abnikoos* schrijft af door de ingewikkeldheid en is geen logisch begin. Een waarschuwing is ten slotte nodig. Voor de leek in taalkundige kwesities, d.w.z. voor hem gehad is het boekje te moeilijk. Het veronder- stelt dat men met althans enkele taalkundige

Een daad gevraagd!

In verband met de steeds stijgende kos- ten zien wij ons genoodzaakt met ingang van 1 januari 1956 de abonnementsprijs voor „Mens en Wereld” voor leden te voor „Mens en Wereld” voor leden te verhogten met f 0.50 per jaar, zodat de prijs f 3.50 per jaar wordt. Voor niet- leden zal de abonnementsprijs per 1 ja- nuari 1956 verhoogd worden tot f 6.- per jaar.

Wij verzoeken al onze abonnees het abonnementsgeld voor 1956 over te wil- len maken op post giro 304960 r.n.v. Hu- manistisch Verbond te Utrecht. Hierdoor bespaart men f 0.30 administratiekosten, want na 20 januari worden kwitanties aangeboden aan degenen, die dan nog niet betaald hebben. Door aan ons ver- zoek te voldoen, bespaart u ons boven- dien een massa werk.

De abonnees behorend tot de Federa- tie Amsterdam, wordt verzocht hun abonnementsgeld over te maken op ge- meentegiro M 1000, adm., „Mens en Wereld”. De gemeente-giro is aangesto- ten bij de post giro, rekening no. 13.500. Abonnees die tot de Gemeenschap Gouda behoren, kunnen het abonne- mentsgeld afdragen aan de penning- meester, H. Jac. den Uijl, Zoutman- straat 35, Gouda.

DE ADMINISTRATIE VAN MENS EN WERELD

Tien gulden extra, dat is: deze win- ter elke maand één rijksdaler, of één gulden voor ieder jaar, dat het H.V. bestaat. En dan: U hoeft dat tientje niet alleen op te brengen, uw sympatiserende buurman be- taalt graag zijn deel. Vraag het hem maar.

begrijpen kan werken. Voor hen die *entzins* thuis zijn in de wereld van de taal is het een hoogst interessant en rijk boekje, dat wij graag in zeer vele handen wensen. Er is een register kan opzoeken waarover Gerlach Royen iets be- langwekkends mededeelt.

Beide deeltjes zijn keurig uitgegeven door H. J. Paris in Amsterdam en de prijs is slechts f 3.90.

Het lot van buitenechtelijke kinderen

In het Deutsche Medizinische Wochenschrift (Aug. 1955) is een even lang als interessant artikel over „Het lot van het buitenechtelijk kind” verschenen. Er wordt vaak beweerd, dat kinderen uit een buitenechtelijk huwelijk ge- boren later er niets van terecht brengen. Maar wat zegt deze studie ervan? Onderzoekingen over het lot en de levensdegeelheid van on- echte kinderen tonen aan, dat ze in geen enkel opzicht ten achter staan bij uit normale huwe- lijken geboren kinderen, wanneer ze tenminste door pleegouders met verantwoordelijkege- voel worden grootgebracht.

Wordt het kind evenwel in een later gesloten huwelijk opgenomen, dan ontstaan vaak moet- lijkheden. Dikwijls valt het ontbreken van een voogd of het niet doen opnemen in een opvoe- dingsgesticht ongunstig uit. Het onrechte kind wordt vaak in de loop van de opvoeding aan niet te achterhalen negatieve invloeden onder- worpen.

Schrikbarend groot is (waarschijnlijk daar- door) de sexuele labiliteit van het onrechte kind, de tendens later zedendelicten te begaan of als meiste zelf weer ongehuwde moeder te worden. De in het oog lopende resultaten van diverse onderzoeken uit de menigte van moeder- en kinderlevens tonen aan, dat het (nood)lot van het buitenechtelijke kind voortvloei uit een etische mis-houding van de mens tegenover het kind. Het volledig ontbreken van een verant- woordelijkeheidsgevoel voert naar het idee, dat niet de buitenechtelijke daad, maar het (on- schuldige!) buitenechtelijke kind te veroorzaken is!

MENS EN WERELD

verschijnt om de veertien dagen

Hoofredakteur: dr. H. Bongers, Redaktie- sekretaris: J. van Straten, Goetheaan 73, Utrecht. Telefoon: 21563. Administratie en advertenties: Bleyenburgerstraat 1, Utrecht. Tel.: 10163. Post giro 304.960, r.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht. Adverentietarieven op aanvraag. Kleine advertenties: f 1,— per regel. Abonne- mentsprijs: voor leden van het Humma- nistisch Verbond f 3.50 p. jaar, voor niet- leden f 6,—. Buitenland f 6.50. Losse nummers: f 0.20.

DEVENTER
jongelui die willen trouwen zoeken
kamers in Deventer.
Brieven J. Berman, Driebergenstraat 20,
Eindhoven

De kerkeijken zorgen voor hun wezen door het instandhouden van weeshuizen etc. Buiten-kerkeijken zorgen voor hun wezen door zich aan te sluiten bij de

WEEZENKAS

Vereniging op de grondslag van het beginsel „Opvoeding zonder geloofsdogma”

inlichting omrent het lidmaatschap bij de Secretaris W. DE HAAS, Adm. de Ruyterwerf 234, Amsterdam-W.

Onderwijzers vraagt in AMSTERDAM
1 à 2 zonnige kamers
 of zolderruimte, liefst ongem. of gestoff.,
 tusschoofel. en zo mogelijk kookegelegenheid.
 Tegen 1 maat of eerder.
 Brieven onder nr. jan. 4, bur. van dit blad

Humaniste, 30 jaar,
algem. ontw., eigen inkomen, moeder
van twee schoolg. kinderen, zoekt
prettige, serieuze levenspartner.
Brieven onder nr. jan. 3, bur. van dit blad

kennismaken
met dame, 36 jaar, met levensvreugde en
weelzijdige belangstelling? Drukke, zelfst.
werkkring, gedeeltelijk bij haar aan huis.
Brieven onder nr. 1 en 2, bur. van dit blad

Dame, begin 40,
2 gr. kinderen, zoekt ser., prettige kennismaking. Doel huwelijk.
Brieven onder nr. jan. 1, bur. van dit blad

Stbibi!otheek
van de Nederlandse Protestantse Bond
(Vrijzinnig Protestantse LectoraVerzorging)

zende gratis en franco lectuur over de Bijbel, godsdienstige en maatschappelijke onderwerpen, opvoedkunde; ook lectuur voor jongeren

Aanvragen: **Warmonderweg 7, Leiden**

Catalogus wordt toegezonden na ontvangst van f.0,50 op giro nr. 401238 te Leiden

N.V. Levensverzekering-Maatschappij
AURORA (opgericht 1887)
Amsterdam - Herengracht 62 - Telefoon 47006-42878
Kapitaal-, Lijfrente-, Volksverzekeringen
en . . . het veel gevraagde
Aurora Spaarcertificaat
(3% rente en een gegarandeerd spaar kapitaal ook na overlijden)
Vraagst vrijblijvend nadere inlichtingen

sluit U dan aan bij de
HUMANISTISCHE
WERKGEEMEENSCHAP
in de Partij van de Arbeid!

**HUMANISTISCHE
WEEKALENDER**

1956

Schild: reproductie van de beroemde ets
van Rembrandt *De Bedelaars*

Teksten: deze werden weer gekozen door
H. G. Cannegieter en G. Stuijveling

Prijs: f 2,25

De bestellen bij de gemeenschappen of bij
het Centraal Bureau Humanistisch Verbond,
Bleyboornstraat 1, Utrecht
Postgiriorekening 30 49 60

